

Idén om inkludering i skolans värld – framväxt och ramar

Forskningsfältet - Hur ser forskningen om inkludering i skolan ut?

Göransson, K & Nilholm, C. (2014) Conceptual diversities and empirical shortcomings – a critical analysis of research on inclusive education, *European Journal of Special Needs Education*, 29:3, 265-280, doi: 10.1080/08856257.2014.933545

Göransson, K. & Nilholm, C. (2015) *Den sociala situationen för barn och elever i svårigheter som undervisas i reguljära klasser och förskolegrupper. En systematisk forskningsöversikt.* Vetenskapsrådet.

Nilholm, C. & Göransson, K. (2015). *Forskning om inkludering – en SMART översikt.* Vetenskapsrådet.

- **Skolsvårigheter kan uppstå av många olika anledningar, när faktorer på olika nivåer i ett utbildningssystem möter barnen och elevernas olika förutsättningar**
- **En diskussion om hur specialpedagogisk verksamhet organiseras och gestaltas i förhållande till utveckling och praktiserande av värden som demokrati och delaktighet kontra marginalisering och stigmatisering**

Två huvudlinjer

- Kontakthypotesen
- Homofilihypotesen/likhetshypotesen

Kontakthypotesen:

”Kanske finner den sociala fostran sin gynnsammaste miljö i en skolklass, som innesluter barn ur olika samhällsklasser, gossar och flickor, de begåvade och obegåvade om varandra. De böra uppfostras på jämställighetens grund, och skolan har lyckats i detta värv, om de gå ut i livet med minnet av ett gott kamratskap och med en redlig vilja till samarbete med dem de en gång skola möta i livets allvarligare företag.” (Prop. 1950, s. 156).

Likhetsypotesen:

”Uråldrig erfarenhet säger att lika barn leka bäst. Att leka bra är att kunna samarbeta. Det finns anledning att anta, att de attityder, som skapas under uppväxtåren, går igen hos den vuxna. Som växtplats för socialt önskvärda beteenden bör den homogena gruppen vara överlägsen den heterogena.” (Pedagogisk debatt, Hörnström, 1957).

Forskningsfältet - Hur ser forskningen om inkludering i skolan ut?

Hur och vad har man studerat?

- *HUR?*

- Vilken fördelning av genrer kännetecknar forskningsfältet?
- Vilka metoder används?
- **Inom ramen för vilka vetenskapliga traditioner genomförs forskningen?**

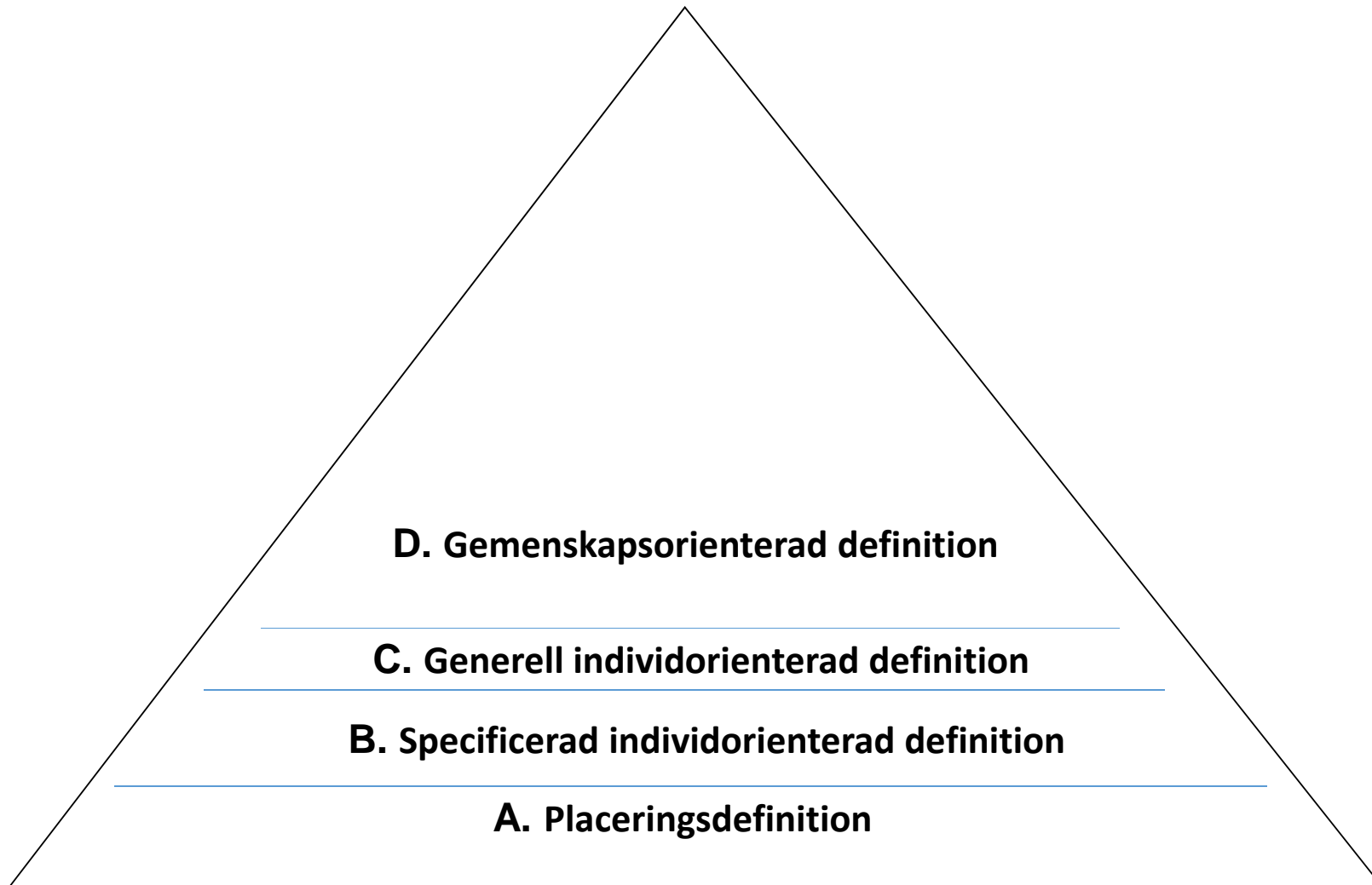
- *VAD?*

- Vilka ämnen behandlas?
- **Vilken betydelse ges begreppet inkludering inom forskningen?**
- Vad har forskningsfältet för styrkor och svagheter?

Vilken betydelse ges begreppet inkludering inom forskningen?

Fyra kvalitativt olika kategorier av definitioner:

- Placeringsdefinition – inkludering som placering av elever med funktionsnedsättning/i behov av särskilt stöd i ”vanliga” klassrum (placering av elever som läser enligt särskolans läroplan och kursplaner i grundskola/gymnasium)
- Specificerad individorienterad definition – inkludering som att tillmötesgående sociala/akademiska mål för elever med funktionsnedsättning/i behov av särskilt stöd
- Generell individorienterad definition – inkludering som tillmötesgående alla elevers social/akademiska mål
- Gemenskapsorienterad definition – inkludering som skapande av gemenskaper med vissa kännetecken

Sammanfattning

- Forskningsfältet domineras av empirisk forskning, som i sin tur domineras av forskning om professionellas (ffa lärares) arbetssätt och attityder/synsätt. Att den typ av metoder som dominerar fältet är frågeformulär, tester. Fallstudier och t.ex. etnografiska studier är relativt ovanliga.
- De olika genrerna kännetecknas av olika vetenskapliga traditioner: Inom den empiriska forskningen dominerar en funktionalistisk tradition, inom positioneringsartiklar/forskning dominerar ett kritiskt perspektiv, det tolkande perspektivet är relativt sällsynt.
- Bland de empiriska studierna dominerar en placeringsdefinition och omfattar enbart eleverna i behov av stöd. Definitionerna A och B förekommer i drygt 92% av studierna. Bland positioneringsartiklarna dominerar definitioner som inbegriper alla elever 70%.

Styrkor inom forskningsfältet

- Det finns olika vetenskapliga traditioner inom området.
- Det finns en mängd empiriska studier, ffa vad gäller professionellas attityder och åsikter kring “inkludering” I bemärkelsen placering av elever I behov av stöd in ordinarie klasser, liksom vad gäller om situationen för elever I behov av särskilt stöd I ordinarie undervisningssituationer. (Definition A).
- Närheten mellan policy och forskning. En stor del av forskningen kan sägas försöka förutsättningarna för att elever i skolsvårigheter ska kunna undervisas i ordinarie klasser och vilka faktorer som kan antas underlätta en sådan organisatorisk förändring/utveckling.

Svagheter inom forskningsfältet

- Mot bakgrund av att det förefaller råda enighet om det önskvärda i att försöka utveckla mer inkluderande praktiker, och mot bakgrund att det finns olika uppfattningar om vad som karakteriserar sådana praktiker, är det anmärkningsvärt att det finns så få interventionsstudier
- Tidigare översikter visar att det finns i princip ingen forskning som kan visa på ett övertygande sätt hur undervisningsmiljöer kan bli mer inkluderande utifrån definitionerna B och D
- Elevernas röster är dåligt representerade
- Avsaknaden av tydlighet vad gäller hur inkludering definieras. Definitionen varierar mycket mellan olika artiklar och även inom artiklar. Det är otillfredsställande när det verkar som om det är samma fenomen som studeras och analyseras när det inte är det

Fortsättning forskningsfältets svagheter

- Det är slående hur sällan makt och demokrati tydligt diskuteras i artiklarna, en del positioneringsartiklarna innehåller dock flera intressanta diskussioner om barns rättigheter
- Eftersom inkludering handlar om vad vi vill uppnå med utbildning i demokratiska samhällen hade man kunnat förvänta sig mer diskussion om hur inkludering förhåller sig till olika demokratimodeller
- Det är en avsaknad av artiklar/studier som diskuterar och studerar inkludering i relation till olika mål för skolan. Kombinerat med den glidande och otydliga definitionen av inkluderingsbegreppet blir det oklart hur olika definitioner av inkluderingsbegreppet förhåller sig till mål för utbildningssystem